

Vänersborgs kommun

Grundläggande granskning 2024

Building a better
working world

Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
1. Inledning	3
2. Kommunstyrelsen.....	6
3. Barn- och utbildningsnämnden	8
4. Byggnadsnämnden	9
5. Kultur- och fritidsnämnden.....	10
6. Miljö- och hälsoskyddsnämnden.....	11
7. Samhällsbyggnadsnämnden	13
8. Socialnämnden	14
9. Överförmyndarnämnden.....	16
10. Sammanställd bedömning per styrelse och nämnd	17
Bilaga 1. Så styrs Vänersborgs kommun	20
Bilaga 2. Källförteckning	23

Sammanfattning

EY har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Vänersborgs kommun genomfört en grundläggande granskning avseende 2024 års verksamhet. Syftet med granskningen har varit att ge revisorerna underlag för ansvarsprövningen genom att översiktligt granska all verksamhet i enlighet med kommunallagen och God revisionssed.

De huvudsakliga resultaten som framkommit av granskningen är:

- ▶ Kommunstyrelsen, barn- och utbildningsnämnden och samhällsbyggnadsnämnden bedöms *i allt väsentligt* säkerställt att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som kommunfullmäktige bestämt. Byggnadsnämnden, kultur- och fritidsnämnden samt miljö- och hälsoskyddsnämnden bedöms *delvis* ha säkerställt att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som kommunfullmäktige bestämt. Bedömningen grundas på att dessa nämnder inte har preciserat förväntade resultat utifrån kommunfullmäktiges samtliga inriktningsmål. Även socialnämnden bedöms *delvis* ha säkerställt att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige bestämt. Bedömningen avseende socialnämnden grundas på att nämnden inte formellt beslutat om verksamhetsplanen för 2024. Överförmyndarnämnden bedöms inte ha säkerställt att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som kommunfullmäktige bestämt. Detta med anledning av att nämnden inte har preciserat förväntade resultat utifrån något av fullmäktiges inriktningsmål.
- ▶ Nämnderna, med undantag för kommunstyrelsen, miljö- och hälsoskyddsnämnden och överförmyndarnämnden, bedöms *i allt väsentligt* ha säkerställt en tillräcklig uppföljning och rapportering i enlighet med kommunens styrmodell. Vi noterar att det för kommunstyrelsen och miljö- och hälsoskyddsnämnden är otydligt vad bedömning av måloppfyllelse grundas på. Överförmyndarnämnden har inte säkerställt att uppföljning och rapportering sker i enlighet med krav i styrmodellen. Bedömningen grundas på att nämnden inte följt upp förväntade resultat under året på ett konsekvent sätt.
- ▶ Vi bedömer att kommunstyrelsen och nämnderna i allt väsentligt säkerställt att arbetet med intern kontroll bedrivs i enlighet med kommunens reglemente och anvisningar.

Vår sammanfattande bedömning framgår i kapitel 10. De rekommendationer som lämnas till kommunstyrelsen och nämnder framgår i respektive granskningsavsnitt.

1. Inledning

1.1. Bakgrund

Enligt kommunallagen 12 kap. 1 § ska revisorerna årligen granska all verksamhet som bedrivs inom nämndernas verksamhetsområden i den omfattning som följer av God revisionssed. Styrelse och nämnders ansvar för verksamheten regleras i kommunallagen 6 kap. 6 §. Där framgår att nämnderna ska se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige bestämt, att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.

1.2. Syfte och revisionsfrågor

Syftet med den grundläggande granskningen är att ge revisorerna underlag för ansvarsprövningen genom att översiktligt granska all verksamhet i enlighet med kommunallagen och God revisionssed.

Den grundläggande granskningen syftar till att besvara följande revisionsfrågor:

- ▶ Har kommunstyrelsen och nämnderna säkerställt att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål som kommunfullmäktige beslutat?
- ▶ Har kommunstyrelsen och nämnderna säkerställt att uppföljning och rapportering sker i enlighet med kraven i kommunens styrmodell?
- ▶ Har kommunstyrelsen och nämnderna säkerställt en intern kontroll i enlighet med kraven i kommunens styrmodell?

1.3. Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses bedömningsgrunder som används i granskningen som utgångspunkt för analys, bedömningar och slutsatser. I denna granskning utgörs de huvudsakliga revisionskriterierna av:

- ▶ Kommunallagen 6 kap. 1 §, om att kommunstyrelsen ska leda och samordna kommunens angelägenheter och ha uppsikt över nämndernas verksamhet
- ▶ Kommunallagen 6 kap. 7 §
- ▶ God revisionssed 2022
- ▶ Kommunfullmäktiges mål och uppdrag
- ▶ Kommunens styr- och ledningsmodell

1.4. Metod och avgränsning

Granskningen avser verksamhetsåret 2024 och omfattar kommunstyrelsen, barn- och utbildningsnämnden, byggnadsnämnden, kultur- och fritidsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, samhällsbyggnadsnämnden, socialnämnden och överförmyndarnämnden. Granskningen har genomförts genom dokumentstudier, med utgångspunkt i det granskningsramverk som beskrivs i avsnitt 2. Resultatet av genomförda kontroller sammanfattas i kapitel 10. Kommunens styrmodell utifrån riktlinjer för styrning och

ledning beskrivs närmre i bilaga 1. Granskningens källförteckning återfinns i bilaga 2. Samtliga granskade nämnder har beretts möjlighet att sakfelsgranska rapporten.

1.4.1. Utgångspunkter för vår granskning

Granskningen bygger på kontrollmoment som utgår från kommunens styrmodell och anvisningar. Kontrollmomenten är utformade för att kunna besvara granskningens frågeställningar. Granskningen görs avvikelsebaserat. Det innebär att vi endast redogör för de fall där styrelse eller nämnd inte följer kontrollpunkterna i ramverket.

Utifrån styrmodellen och anvisningar är vår tolkning att styrelse och nämnder ska ha genomfört följande för att ha säkerställt dels att verksamhet och ekonomi styrs och följs upp utifrån de mål och riktlinjer som fullmäktige bestämt, dels ett tillräckligt internkontrollarbete:

- ▶ **Tillräcklig styrning för att leva upp till mål och beslut**
 - ▶ A1. Kommunstyrelsen har fastställt anvisningar och ekonomiska ramar till nämnderna i februari 2023
 - ▶ A2. Preciserat fullmäktiges inriktningsmål i förväntade resultat i verksamhetsplanen. Det har angetts för vilken period som de förväntade resultaten ska gälla och för vilka verksamheter. Det har även angetts mått för att veta hur inriktningsmålen och de förväntade resultaten uppnås.
 - ▶ A3. Uppnått de av fullmäktige beslutade målen
 - ▶ A4. Beslutat om verksamhetsplan senast i december 2023
- ▶ **Tillräcklig uppföljning av verksamhet och ekonomi**
 - ▶ B1. Följt upp nämndens ekonomi och resultatuppföljning i delårsrapport per april och per augusti, samt vid årsredovisning
 - ▶ B2. Följt upp sin verksamhetsplan i en årsberättelse
 - ▶ B3. Analyserat samt vidtagit åtgärder för resultatuppfyllelse (det vill säga för att uppnå fullmäktiges mål)
 - ▶ B4. Vid befarade eller konstaterade budgetavvikelser vidtagit åtgärder för att säkerställa att de ekonomiska ramarna hålls
 - ▶ B5. Kommunstyrelsen: utövat tillräcklig uppsikt över nämnder, bolag och förbund¹, det vill säga
 - ▶ Prövat om verksamheten har varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna i ett årligt beslut för varje bolag och sammanfattat sina iakttagelser i en redogörelse till fullmäktige.
 - ▶ Om kommunstyrelsen finner att något förhållande i ett bolag inte är förenligt med reglerna i 10 kap. 3–5 §§ kommunallagen ska styrelsen,

¹ Innebörden av uppsiktsplikten är inte tydligt definierad i vare sig lagstiftning eller i kommunens styrmodell. Kommunstyrelsen uppsiktsplikt definieras delvis inom kommunstyrelsens reglemente och delvis inom kommunens bolagspolicy. De krav som finns i dessa dokument har varit utgångspunkt för vår granskning, med undantag för reglementets krav på kommunstyrelsens kontroll av externa utförare. Detta krav har inte granskats inom ramen för den grundläggande granskningen. Eftersom kommunstyrelsens uppsiktsplikt över nämnderna inte regleras i kommunens styrdokument har vår granskning av uppsiktsplikten över nämnderna inte utgått från något specifikt revisionskriterium. Vi har enbart granskat hur uppsiktsplikten över nämnderna dokumenterats i protokoll.

för egen del eller genom förslag till fullmäktige, tillse att nödvändiga åtgärder vidtas.

▶ **Tillräckligt arbete med intern kontroll**

- ▶ C1. Tagit fram en risk- och väsentlighetsanalys
- ▶ C2. Beslutat om en internkontrollplan² i början av året och överlämnat planen till kommunstyrelsen
- ▶ C3. Angivit i internkontrollplanen vilket eller vilka av de kommungemensamma kontrollområden som ska granskas och, om något kontrollområde inte är relevant, angivit detta i internkontrollplanen
- ▶ C4. Följt upp arbetet med intern kontroll senast i december 2024³
- ▶ C5. Rapporterat uppföljning av nämndens interna kontroll till respektive nämnd samt till kommunstyrelsen för kännedom
- ▶ C6. Kommunstyrelsen ska med utgångspunkt från nämndernas rapporter föreslå förbättringar och förändringar i kommunens samlade system för intern kontroll⁴

Teckenförklaring för de avvikelser som redogörs för i efterföljande kapitel

- ⊗ = Brister har noterats i granskningen
- ⊘ = Mindre avvikelse har noterats
- = Övriga iakttagelser

² Av planen ska framgå, enligt anvisningar till reglemente för internkontroll, vilka rutiner som ska granskas, vilka kontrollmoment som ska utföras, vem som är ansvarig för granskningen, när granskningen ska rapporteras till nämnden, information om riskbedömningen samt finnas ett kontrollområde som gäller uppföljning av föregående års internkontrollplan

³ I anvisningar till reglemente för internkontroll anges att styrelse och nämnder i en rapport ska sammanfatta de granskningar av de kontrollområden som genomförts med metod, iakttagelser, resultat och slutsatser. Ordningen i rapporten ska följa ordningen i den beslutade internkontrollplanen. Förslag till åtgärder ska lämnas om kontrollen visar på brister.

⁴ Det anges inte i reglemente för internkontroll eller i anvisningarna till reglementet när eller hur ofta kommunstyrelsen ska föreslå förbättringar och förändringar i kommunens samlade system för intern kontroll.

2. Kommunstyrelsen

2.1. Styrning

- ☐ Inga väsentliga avvikelser har noterats utifrån kraven i styrmodellen.

2.1.1. Måluppfyllelse

- ☒ Ett av kommunstyrelsens tio förväntade resultat uppnås inte per december 2024. Tre förväntade resultat uppnås endast delvis per december 2024. Övriga sex mål bedöms uppnås per december 2024.

2.2. Uppföljning

- ☒ För flera av de förväntade resultat som följs upp av kommunstyrelsen per april och per augusti noterar vi att grund för bedömning av måluppfyllelse inte framgår på ett tydligt sätt. I uppföljningen av de förväntade resultaten saknas målvärden/indikatorer. Det innebär att det är otydligt vad styrelsen baserar bedömningen om att det förväntade resultatet uppnås på, även om det finns beskrivning av vilka aktiviteter som genomförts.

2.3. Kommunstyrelsens uppsiktsplikt

- ☐ Inga väsentliga avvikelser har noterats utifrån kraven i reglemente/bolagspolicy.
- ☐ Kommunallagen är en ramlag och förarbetena ger inga tydliga anvisningar om innehållet i uppsiktsplikten. Det innebär att det är upp till respektive kommun att utforma uppsiktsplikten innehåll och reglera hur den ska genomföras i praktiken. Uppsiktsplikten har inte konkretiserats som en del av styrmodellen. Det finns därmed inga särskilda krav på styrelsens uppsikt över nämnderna i styrmodellen. Även om vi inte bedömer det som en avvikelse utifrån styrmodellen, noterar vi dock att det saknas dokumenterad sammanställning i exempelvis sammanträdesanteckningar, årshjul eller bokslut över hur eller när kommunstyrelsen har utövat sin uppsikt över nämnderna under året.

2.4. Intern kontroll

- ☐ Inga väsentliga avvikelser har noterats utifrån kraven i styrmodellen, reglemente för internkontroll och anvisningar till reglemente för internkontroll.
- ☐ Kommunstyrelsen har vid sitt sammanträde i januari 2025 följt upp nämndernas genomförda intern kontroll under 2024. Vi noterar att styrelsen inte har föreslagit förbättringar avseende det samlade systemet för intern kontroll. Det framgår dock inte i reglemente för internkontroll eller anvisningarna till reglementet när eller hur ofta kommunstyrelsen ska föreslå förbättringar och förändringar i kommunens samlade system för intern kontroll, varför vi inte ser detta som en avvikelse i formell bemärkelse.

2.5. Vår bedömning och rekommendationer

Vi bedömer att kommunstyrelsen har i allt väsentligt säkerställt att verksamheten bedrivits i enlighet med de mål kommunfullmäktige beslutat.

Vi bedömer att kommunstyrelsen i huvudsak har säkerställt att uppföljning och rapportering sker i enlighet med kraven i styrmodellen. Vi noterar mindre förbättringsområden vad gäller uppföljning av förväntade resultat i delårsrapporter, där vi menar att det bör framgå tydligt vad som ligger till grund för bedömning av måluppfyllelse avseende samtliga förväntade resultat. Detta för att delårsrapporterna ska kunna fungera som ett tydligt styrmedel där måluppfyllelse ligger till grund för åtgärder och aktiviteter.

Vi bedömer att kommunstyrelsen har säkerställt en intern kontroll i enlighet med krav i reglemente och anvisningar.

Vi bedömer att kommunstyrelsen, utifrån kraven i reglemente och bolagspolicy, har utövat tillräcklig uppsikt över nämnder, bolag och förbund. Vi noterar dock att uppsiktsplikten inte är tydligt definierad i kommunens styrmodell. Vi har inte tagit del av någon dokumenterad sammanställning i exempelvis sammanträdesanteckningar, årshjul eller bokslut över hur eller när kommunstyrelsen har utövat sin uppsikt över nämnderna under året. Vi ser således förtydligande av hur kommunstyrelsens uppsiktsplikt ska utövas som ett utvecklingsområde.

Utifrån genomförd granskning rekommenderas kommunstyrelsen att:

- ▶ Tydliggöra, även i delårsrapporter, vad bedömning av måluppfyllelse grundas på för samtliga förväntade resultat
- ▶ Bereda förslag till hur uppsiktsplikten över såväl nämnder som bolag och förbund ska bedrivas inom kommunen

3. Barn- och utbildningsnämnden

3.1. Styrning

- ☐ Inga väsentliga avvikelser har noterats utifrån kraven i styrmodellen.

3.1.1. Måluppfyllelse

- ☐ Inga väsentliga avvikelser har noterats utifrån kraven i styrmodellen.

3.2. Uppföljning

- ☐ Inga väsentliga avvikelser har noterats utifrån kraven i styrmodellen.

3.3. Intern kontroll

- ☐ Inga väsentliga avvikelser har noterats utifrån kraven i styrmodellen, reglemente för internkontroll och anvisningar till reglemente för internkontroll.

3.4. Vår bedömning och rekommendationer

Vi bedömer att barn- och utbildningsnämnden i allt väsentligt har säkerställt att verksamheten bedrivits i enlighet med de mål kommunfullmäktige beslutat. Vi har inte noterat några väsentliga avvikelser utifrån kraven i kommunens styrmodell.

Vi bedömer att nämnden i allt väsentligt har säkerställt att uppföljning och rapportering sker i enlighet med krav i styrmodellen.

Vi bedömer att nämnden har säkerställt en intern kontroll i enlighet med krav i reglemente och anvisningar.

Utifrån genomförd granskning riktar vi inga rekommendationer till barn- och utbildningsnämnden

4. Byggnadsnämnden

4.1. Styrning

- ⊗ Vi noterar att nämnden inte preciserat förväntade resultat kopplade till inriktningsmålet "Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier". Enligt kommunens regler för mål- och resultatstyrning ska nämnden precisera fullmäktiges inriktningsmål i förväntade resultat.⁵

4.1.1. Måluppfyllelse

- ⊗ Två av byggnadsnämndens sex förväntade resultat uppnås inte per december 2024. Ett förväntat resultat uppnås endast delvis per december 2024. Övriga tre mål uppnås per december 2024.

4.2. Uppföljning

- Inga väsentliga avvikelser har noterats utifrån kraven i styrmodellen.

4.3. Intern kontroll

- Inga väsentliga avvikelser har noterats utifrån kraven i styrmodellen, reglemente för internkontroll och anvisningar till reglemente för internkontroll.

4.4. Vår bedömning och rekommendationer

Vi bedömer att byggnadsnämnden delvis har säkerställt att verksamheten bedrivits i enlighet med de mål kommunfullmäktige beslutat. Bedömningen grundas på att nämnden inte har preciserat samtliga fullmäktiges inriktningsmål i förväntade resultat i verksamhetsplanen.

Vi bedömer att nämnden i allt väsentligt har säkerställt att uppföljning och rapportering sker i enlighet med krav i styrmodellen.

Vi bedömer att nämnden har säkerställt en intern kontroll i enlighet med krav i reglemente och anvisningar.

Utifrån genomförd granskning rekommenderas byggnadsnämnden att:

- ▶ Säkerställa att förväntade resultat preciseras utifrån samtliga kommunfullmäktiges inriktningsmål

⁵ Styrmodellen undantar inte nämnder från att arbeta med samtliga fullmäktiges målsättningar oavsett om det finns en tydlig koppling mellan nämndens verksamhet och målet eller ej.

5. Kultur- och fritidsnämnden

5.1. Styrning

- ⊗ Nämnden har inte preciserat förväntade resultat kopplade till fullmäktiges inriktningsmål "Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier". Enligt kommunens regler för mål- och resultatstyrning ska nämnden precisera fullmäktiges inriktningsmål i förväntade resultat.⁶

5.1.1. Måluppfyllelse

- ⊘ Ett av kultur- och fritidsnämndens fyra förväntade resultat uppnås endast delvis per december 2024. Övriga tre mål uppnås per december 2024.

5.2. Uppföljning

- Inga väsentliga avvikelser har noterats utifrån kraven i styrmodellen.

5.3. Intern kontroll

- ⊘ Vi noterar att det av protokoll inte framgår att internkontrollplanen överlämnats till kommunstyrelsen.

5.4. Vår bedömning och rekommendationer

Vi bedömer att kultur- och fritidsnämnden delvis har säkerställt att verksamheten bedrivits i enlighet med de mål kommunfullmäktige beslutat. Bedömningen grundas på att nämnden inte har preciserat samtliga fullmäktiges inriktningsmål i förväntade resultat i verksamhetsplanen.

Vi bedömer att nämnden i allt väsentligt har säkerställt att uppföljning och rapportering sker i enlighet med krav i styrmodellen.

Vi bedömer att nämnden i huvudsak har säkerställt en intern kontroll i enlighet med krav i reglemente och anvisningar. Vi noterar dock att beslutad internkontrollplan inte överlämnats till kommunstyrelsen så som är föreskrivet.

Utifrån genomförd granskning rekommenderas kultur- och fritidsnämnden att:

- ▶ Säkerställa att förväntade resultat preciseras utifrån samtliga kommunfullmäktiges inriktningsmål
- ▶ Säkerställa att beslutad internkontrollplan överlämnas till kommunstyrelsen i enlighet med anvisningar

⁶ Styrmodellen undantar inte nämnder från att arbeta med samtliga fullmäktiges målsättningar oavsett om det finns en tydlig koppling mellan nämndens verksamhet och målet eller ej.

6. Miljö- och hälsoskyddsnämnden

6.1. Styrning

- ⊗ Nämnden har inte preciserat förväntade resultat avseende inriktningsmålen "Våra invånare ska ha mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv" och "Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier". Enligt kommunens regler för mål- och resultatstyrning ska nämnden precisera fullmäktiges inriktningsmål i förväntade resultat.⁷

6.1.1. Måluppfyllelse

- Inga väsentliga avvikelser har noterats utifrån kraven i styrmodellen.

6.2. Uppföljning

- ⊗ För ett av de förväntade resultaten som följs upp av miljö- och hälsoskyddsnämnden per april och per augusti noterar vi att grund för bedömning av måluppfyllelse inte framgår på ett tydligt sätt.⁸ Det förväntade resultatet prognostiseras att uppnås för 2024 vid båda delårsuppföljningarna trots att bedömningen ännu inte genomförts. Ingen motivering till varför resultatet förväntas att uppnås vid helår framgår i delårsrapporterna.

6.3. Intern kontroll

- Inga väsentliga avvikelser har noterats utifrån kraven i styrmodellen, reglemente för internkontroll och anvisningar till reglemente för internkontroll.

6.4. Vår bedömning och rekommendationer

Vi bedömer att miljö- och hälsoskyddsnämnden delvis har säkerställt att verksamheten bedrivits i enlighet med de mål kommunfullmäktige beslutat. Bedömningen grundas på att nämnden inte har preciserat samtliga fullmäktiges inriktningsmål i förväntade resultat i verksamhetsplanen.

Vi bedömer att nämnden i huvudsak har säkerställt att uppföljning och rapportering sker i enlighet med kraven i styrmodellen. Vi noterar mindre förbättringsområden vad gäller uppföljning av förväntade resultat där det i vår mening bör på ett tydligt sätt framgå, även i delårsrapporter, vad som ligger till grund för bedömning av måluppfyllelse.

Vi bedömer att nämnden har säkerställt en intern kontroll i enlighet med krav i reglemente och anvisningar.

Utifrån genomförd granskning rekommenderas miljö- och hälsoskyddsnämnden att:

- ▶ Säkerställa att förväntade resultat preciseras utifrån samtliga kommunfullmäktiges inriktningsmål

⁷ Styrmodellen undantar inte nämnder från att arbeta med samtliga fullmäktiges målsättningar oavsett om det finns en tydlig koppling mellan nämndens verksamhet och målet eller ej.

⁸ Det förväntade resultatet "Hållbart medarbetarengagemang ska uppgå till minst 86".

- ▶ Tydliggöra, även i delårsrapporter, vad bedömning av måluppfyllelse grundas på för samtliga förväntade resultat

7. Samhällsbyggnadsnämnden

7.1. Styrning

- ☐ Inga väsentliga avvikelser har noterats utifrån kraven i styrmodellen.

7.1.1. Måluppfyllelse

- ☒ Fyra av samhällsbyggnadsnämndens åtta förväntade resultat uppnås inte per december 2024. Övriga fyra förväntade resultat uppnås per december 2024.

7.2. Uppföljning

- ☐ Inga väsentliga avvikelser har noterats utifrån kraven i styrmodellen.

7.3. Intern kontroll

- ☐ Inga väsentliga avvikelser har noterats utifrån kraven i styrmodell, reglemente för internkontroll och anvisningar till reglemente för intern kontroll.

7.4. Vår bedömning och rekommendationer

Vi bedömer att samhällsbyggnadsnämnden i allt väsentligt har säkerställt att verksamheten bedrivits i enlighet med de mål kommunfullmäktige beslutat.

Vi bedömer att nämnden i allt väsentligt har säkerställt att uppföljning och rapportering sker i enlighet med krav i styrmodellen

Vi bedömer att nämnden har säkerställt en intern kontroll i enlighet med krav i reglemente och anvisningar.

Utifrån genomförd granskning riktar vi inga rekommendationer till samhällsbyggnadsnämnden.

8. Socialnämnden

8.1. Styrning

- Ø Nämnden har formulerat förväntade resultat till samtliga av fullmäktiges inriktningsmål. Enligt kommunens regler för mål- och resultatstyrning ska det anges för vilken period som de förväntade resultaten ska gälla och för vilka verksamheter. Det ska även anges mått för att veta hur inriktningsmålen och de förväntade resultaten uppnås. Detta framgår inte i nämndens verksamhetsplan.
- Ø Av protokoll framgår det inte att socialnämnden antagit verksamhetsplanen för 2024 senast i december 2023. Verksamhetsplanen har behandlats under sammanträde i december 2023, men inte beslutats formellt.

8.1.1. Måluppfyllelse

- Ø Två av socialnämndens elva förväntade resultat uppnås inte per december 2024. Fyra förväntade resultat uppnås endast delvis per december 2024. Övriga fem förväntade resultat uppnås.

8.2. Uppföljning

- Ø Socialnämnden prognostiserade i april ett underskott per helåret om 12,8 miljoner kronor. I augusti var prognosen ett underskott om 31,1 miljoner kronor. Per december 2024 redovisar socialnämnden ett underskott på 7,8 miljoner. De främsta orsakerna till försämringen jämfört med 2023 beskrivs primärt vara höga kostnader inom äldreomsorgen, placeringar inom individ- och familjeomsorg samt ökade kostnader för försörjningsstöd. Nämnden beskriver i delårs- och årsrapportering att underskottet reducerats av statsbidrag samt tillfällig budget inom äldreomsorgen. Nämnden beskriver också ett antal aktiviteter som genomförts för att nå en ekonomiskt effektiv förvaltning. Nämnden har dock inte beslutat om någon handlingsplan eller motsvarande för att nå en ekonomi i balans. Det går därmed inte att se vilken effekt besparingsåtgärder och återhållsamhet förväntas få eller när i tid åtgärder förväntas få effekt.

8.3. Intern kontroll

- Inga väsentliga avvikelser har noterats utifrån kraven i styrmodell, reglemente för internkontroll och anvisningar till reglemente för intern kontroll.

8.4. Vår bedömning och rekommendationer

Vi bedömer att socialnämnden delvis har säkerställt att verksamheten bedrivits i enlighet med de mål kommunfullmäktige beslutat. Bedömningen grundas på att nämnden inte formellt beslutat om verksamhetsplanen för 2024. Bedömningen grundas även på att nämnden i verksamhetsplanen inte har angett mått till de förväntade resultaten. Nämnden har inte heller angett för vilken period som de förväntade resultaten ska gälla och för vilka verksamheter. Vi noterar att det kommer ske vissa förändringar kopplat till hur styrelse och nämnder ska precisera fullmäktiges inriktningsmål i förväntade resultat inför verksamhetsår 2025. Därför lämnar vi inga rekommendationer kopplat till detta i årets granskning.

Vi bedömer att nämnden delvis har säkerställt att uppföljning och rapportering sker i enlighet med krav i styrmodellen. Vi bedömer att det finns förbättringsutrymme vad gäller tydlighet kring åtgärder som vidtas med anledning av det ekonomiska underskottet. Även om underskottet per 2024 blev mindre än vad som tidigare prognostiserats, så menar vi att det är centralt att nämnden utövar en tydlig styrning i syfte att nå en ekonomi i balans. Prognosen per augusti 2024 var ett tämligen stort underskott. Därtill har statsbidrag och tillfällig utökning av budget inom äldreomsorgen bidragit till att förbättra slutresultatet. Sådana tillskott kan i vår mening inte betraktas som permanenta lösningar på ekonomiska underskott, utan det bör enligt vår mening finnas en tydlig åtgärdsplan för hur en ekonomi i balans ska uppnås. Även om aktiviteter genomförts i syfte att förbättra ekonomin menar vi att det bör förtydligas vilka besparingsåtgärder som ska vidtas, vilken effekt åtgärderna kan förväntas få samt när effekten förväntas vara uppnådd.

Vi bedömer att nämnden har säkerställt en intern kontroll i enlighet med krav i reglemente och anvisningar.

Utifrån genomförd granskning rekommenderas socialnämnden att:

- ▶ Säkerställa att förväntade resultat formuleras i enlighet med kommunens regler för mål- och resultatstyrning
- ▶ Säkerställa en tydlig styrning och uppföljning med avseende på de åtgärder som vidtas vid ekonomiskt underskott

9. Överförmyndarnämnden

9.1. Styrning

- ⊗ Vi noterar att överförmyndarnämnden i sin verksamhetsplan inte preciserat förväntade resultat kopplat till kommunfullmäktiges inriktningsmål. I kommunens budget finns fyra förväntade resultat för överförmyndarnämnden. Dessa återfinns dock inte i överförmyndarnämndens verksamhetsplan.

9.1.1. Måluppfyllelse

- ⊗ Endast ett av de mål som överförmyndarnämnden följer upp i delårsrapporter och årsredovisning har koppling till fullmäktiges inriktningsmål. Detta mål uppnås endast delvis per december 2024. Övriga förväntade resultat som beskrivs i kommunens budget följs inte upp under året. Förväntade resultat som beskrivs i verksamhetsplanen följs inte heller upp konsekvent under året.

9.2. Uppföljning

- ⊗ Nämnden följer upp förväntade resultat i delårsrapporter per april och per augusti samt i årsberättelsen i årsredovisningen. De förväntade resultaten är dock inte desamma i budget, verksamhetsplan, delårsrapporter och årsredovisning, utan förändras över året. Endast ett av de mål som följs upp har koppling till fullmäktiges inriktningsmål.

9.3. Intern kontroll

- Inga väsentliga avvikelser har noterats utifrån kraven i styrmodellen, reglemente för internkontroll och anvisningar till reglemente för internkontroll.

9.4. Vår bedömning och rekommendationer

Vi bedömer att överförmyndarnämnden inte har säkerställt att verksamheten bedrivits i enlighet med de mål kommunfullmäktige beslutat. Bedömningen grundas på att nämnden inte preciserat förväntade resultat kopplat till kommunfullmäktiges inriktningsmål.

Vi bedömer att nämnden inte säkerställt att uppföljning och rapportering sker i enlighet med krav i styrmodellen. Nämnden följer upp olika förväntade resultat under året. Angivna förväntade resultat förändras från budget och verksamhetsplan till delårsrapporter per april och per augusti samt i årsredovisningen. Det gör det svårt att följa verksamhetens utveckling och vidta åtgärder vid eventuella avvikelser i verksamheten.

Vi bedömer att nämnden har säkerställt en intern kontroll i enlighet med krav i reglemente och anvisningar.

Utifrån genomförd granskning rekommenderas överförmyndarnämnden att:

- ▶ Säkerställa att förväntade resultat preciseras utifrån kommunfullmäktiges inriktningsmål.
- ▶ Säkerställa att samtliga förväntade resultat följs upp konsekvent under året i enlighet med styrmodellen

10. Sammanställd bedömning per styrelse och nämnd

10.1. Bedömning utifrån revisionsfrågor

Nedan sammanställer vi våra bedömningar per nämnd utifrån granskningens revisionskriterier.

	Styrning				Uppföljning					Internkontroll					
	A1	A2	A3	A4	B1	B2	B3	B4	B5	C1	C2	C3	C4	C5	C6
KS															
BUN															
BN															
KFN															
MHN															
SBN															
SN															
ÖFN															

 Kriteriet uppfyllt
  Delvis uppfyllt
  Ej uppfyllt
  Ej tillämbart

Tabell 1: Sammanställd bedömning per styrelse/nämnd och revisionskriterier.

Beskrivning av kontrollmoment

- ▶ **Tillräcklig styrning för att leva upp till mål och beslut**
 - ▶ A1. Kommunstyrelsen har fastställt anvisningar och ekonomiska ramar till nämnderna i februari 2023
 - ▶ A2: Preciserat fullmäktiges inriktningsmål i förväntade resultat i verksamhetsplanen. Det har angetts för vilken period som de förväntade resultaten ska gälla och för vilka verksamheter. Det har även angetts mått för att veta hur inriktningsmålen och de förväntade resultaten uppnås.
 - ▶ A3. Uppnått de av fullmäktige beslutade målen
 - ▶ A4. Beslutat om verksamhetsplan senast i december 2023
- ▶ **Tillräcklig uppföljning av verksamhet och ekonomi**
 - ▶ B1. Följt upp nämndens ekonomi och resultatuppföljning i delårsrapport per april och per augusti, samt vid årsredovisning
 - ▶ B2. Följt upp sin verksamhetsplan i en årsberättelse
 - ▶ B3. Analyserat samt vidtagit åtgärder för resultatuppfyllelse (det vill säga för att uppnå fullmäktiges mål)
 - ▶ B4. Vid befarade eller konstaterade budgetavvikelser vidtagit åtgärder för att säkerställa att de ekonomiska ramarna hålls
 - ▶ B5. Kommunstyrelsen har utövat uppsikt över nämnder, bolag och förbund⁹
 - ▶ Prövat om verksamheten har varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala

⁹ Innebörden av uppsiktsplikten är inte tydligt definierad i vare sig lagstiftning eller i kommunens styrmodell. Kommunstyrelsen uppsiktsplikt definieras delvis inom kommunstyrelsens reglemente och delvis inom kommunens bolagspolicy. De krav som finns i dessa dokument har varit utgångspunkt för vår granskning, med undantag på reglementets krav på kommunstyrelsens kontroll av externa utförare. Detta krav har inte granskats inom ramen för den grundläggande granskningen. Eftersom kommunstyrelsens uppsiktsplikt över nämnderna inte regleras i kommunens styrdokument har vår granskning av uppsiktsplikten inte utgått från något specifikt revisionskriterium. Vi har enbart granskat hur uppsiktsplikten över nämnderna dokumenterats i protokoll.

befogenheterna i ett årligt beslut för varje bolag och sammanfattat sina iakttagelser i en redogörelse till fullmäktige.

- ▶ Om kommunstyrelsen finner att något förhållande i ett bolag inte är förenligt med reglerna i 10 kap. 3–5 §§ kommunallagen ska kommunstyrelsen för egen del eller genom förslag till fullmäktige se till att nödvändiga åtgärder vidtas

▶ **Tillräckligt arbete med intern kontroll**

- ▶ C1. Tagit fram en risk- och väsentlighetsanalys
- ▶ C2. Beslutat om en internkontrollplan¹⁰ i början av året och överlämnat planen till kommunstyrelsen
- ▶ C3. Angivit i internkontrollplan vilket eller vilka av de kommungemensamma kontrollområden som ska granskas och om något kontrollområde inte är relevant angivit detta i internkontrollplan
- ▶ C4. Följt upp arbetet med intern kontroll senast i december 2024¹¹
- ▶ C5. Rapporterat uppföljning av nämndens interna kontroll till respektive nämnd samt till kommunstyrelsen för kännedom
- ▶ C6. Kommunstyrelsen ska med utgångspunkt från nämndernas rapporter föreslå förbättringar och förändringar i kommunens samlade system för intern kontroll¹²

10.2. Slutsatser

Vi bedömer att kommunstyrelsen, barn- och utbildningsnämnden och samhällsbyggnadsnämnden i allt väsentligt har säkerställt att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som kommunfullmäktige bestämt.

Vi bedömer att byggnadsnämnden, kultur- och fritidsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och socialnämnden delvis har säkerställt att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som kommunfullmäktige bestämt. Vi noterar att styrmodellen, som bereds av kommunstyrelsen, inte undantar nämnder från att arbeta med samtliga fullmäktiges målsättningar oavsett om det finns en tydlig koppling mellan nämndens verksamhet och målet eller ej. Vi uppmärksammar i sammanhanget att det för byggnadsnämnden, kultur- och fritidsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden inte har preciserats förväntade resultat utifrån kommunfullmäktiges samtliga inriktningsmål. Bedömningen för socialnämnden grundas på att nämnden inte formellt beslutat om verksamhetsplanen för 2024.

¹⁰ Av planen ska framgå vilka rutiner som ska granskas, vilka kontrollmoment som ska utföras, vem som är ansvarig för granskningen, när granskningen ska rapporteras till nämnden, information om riskbedömningen samt innehålla ett kontrollområde vad gäller uppföljningen av föregående års internkontrollplan

¹¹ I rapporten sammanfattas de granskningar av de kontrollområden som genomförts med metod, iakttagelser, resultat och slutsatser. Ordningen i rapporten ska följa ordningen i den beslutade internkontrollplanen. Förslag till åtgärder lämnas ifall kontrollen visar på brister.

¹² Det anges inte i reglemente för internkontroll eller anvisningarna till reglementet när eller hur ofta kommunstyrelsen ska föreslå förbättringar och förändringar i kommunens samlade system för intern kontroll.

Vi bedömer att överförmyndarnämnden inte har säkerställt att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som kommunfullmäktige bestämt. Bedömningen grundas på att nämnden inte preciserat förväntade resultat kopplat till kommunfullmäktiges inriktningsmål

Vidare är vår bedömning att nämnderna, med undantag för kommunstyrelsen, miljö- och hälsoskyddsnämnden och överförmyndarnämnden, i allt väsentligt har säkerställt en tillräcklig uppföljning och rapportering i enlighet med kommunens styrmodell. Vi noterar att det för kommunstyrelsen och miljö- och hälsoskyddsnämnden är otydligt vad bedömning av förväntade resultats måloppfyllelse grundas på.

Vi bedömer att överförmyndarnämnden inte säkerställt att uppföljning och rapportering sker i enlighet med krav i styrmodellen. Bedömningen grundas på att nämnden inte följer upp förväntade resultat under året på ett konsekvent sätt.

Vi bedömer att kommunstyrelsen och nämnderna i allt väsentligt säkerställt att arbetet med intern kontroll bedrivs i enlighet med kommunens reglemente och anvisningar.

Vi bedömer att kommunstyrelsen, utifrån kraven i reglemente och bolagspolicy, har utövat tillräcklig uppsikt över nämnder, bolag och förbund. Vi noterar dock att uppsiktsplikten inte är tydligt definierad i kommunens styrmodell. Vi har inte tagit del av någon dokumenterad sammanställning i exempelvis sammanträdesanteckningar, årshjul eller bokslut över hur eller när kommunstyrelsen har utövat sin uppsikt över nämnderna under året. Vi ser således kommunstyrelsens uppsiktsplikt som ett utvecklingsområde.

10.3. Rekommendationer

Utifrån granskningens slutsatser riktas rekommendationer till styrelsen och samtliga nämnder utom samhällsbyggnadsnämnden. Rekommendationerna framgår i respektive granskningsavsnitt.

Bilaga 1. Så styrs Vänersborgs kommun

Vision och målstyrning

Det målinriktade arbetet i Vänersborgs kommun utgår från kommunfullmäktiges vision "Attraktiv och hållbar i alla delar, hela livet". Kommunfullmäktige fastställde kommunens vision 2013. Visionen omfattar alla kommuninvånare och beskriver en framtida idealbild och en gemensam färdriktning. Visionen är en ledstjärna för all kommunal verksamhet och genomsyrar hela organisationen.

För att stödja visionen använder sig kommunen av målstyrning där kommunfullmäktige tolkar visionen och preciserar den till inriktningsmål. Inriktningsmålen är kommunfullmäktiges övergripande viljeriktning. Inriktningsmålen fastställs för varje ny mandatperiod och beslutas av kommunfullmäktige. Inriktningsmålen gäller för mandatperioden, men kan revideras.

Kommunfullmäktiges inriktningsmål

- ▶ Våra invånare ska ha mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv
- ▶ Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier
- ▶ Vänersborg är en ekologiskt hållbar kommun med minskad klimatpåverkan
- ▶ Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet gentemot våra invånare och företag
- ▶ Våra medarbetare ska ges förutsättningar för ett friskt och hållbart arbetsliv

Målarbete och uppföljning

Nämnderna ansvarar gemensamt för att styra verksamheten mot den strategiska och övergripande riktning som kommunfullmäktige fastställt i inriktningsmålen. Utifrån inriktningsmålen formulerar nämnderna förväntade resultat som förvaltningen ska arbeta med. Kommunfullmäktige fastställer vision, inriktningsmål, finansiella mål, och riktlinjer för god ekonomisk hushållning i kommunens mål- och resursplan. Utifrån mål- och resursplanen utformar nämnderna verksamhetsplaner.

Verksamhetsplanen innehåller förvaltningens detaljbudget som visar hur nämnden fördelar sina resurser. Detaljbudgeten är anpassad efter de beslut som fattats i mål- och resursplan. I nämndens detaljbudget anges hur resurserna fördelas. Verksamhetsplanen framställs av förvaltningsledningen och rapporteras senast i december till kommunstyrelsen/nämnden.

Förväntat resultat är det som förväntas åstadkommas, erhållas eller uppnås. För att anses som bra ska de förväntade resultat vara; specifika, mätbara, attraktiva/utmanande, realistiska, tidsatta och accepterade. De förväntade resultaten ska vara få, ska inte upprepa inriktningsmål, lagar och författningar. De ska inte vara i konflikt med inriktningsmål eller andra förväntade resultat. Förväntade resultat ska hanteras inom beslutade budgetramar. Det ska anges för vilken period som de förväntade resultaten ska gälla och för vilka verksamheter.

Bild 1: Vänersborgs kommuns årshjul för styrmodellen

Den ekonomiska och verksamhetsmässiga uppföljningen görs i delårsrapporter per april och per augusti samt i årsredovisning i januari. I uppföljningarna rapporteras mått, aktiviteter och resultatuppfyllelse inom förvaltningarna. Där sker analys, vidtas åtgärder för resultatuppfyllelse och sammanställs rapporter till nämnderna respektive kommunstyrelsen.

Nämnderna och kommunstyrelsen följer upp inriktningsmålen och resultaten och rapporterar till fullmäktige. Kommunfullmäktige får återrapportering av hur de politiska inriktningsmålen infrias och hur kommunen närmar sig visionen.

Ekonomistyrning

Kommunstyrelsen fastställer anvisningar och ekonomiska ramar till nämnderna i februari. Därefter fastställer kommunfullmäktige budget och de förväntade resultaten i beslut om mål- och resursplan i juni.

I delårsrapporterna och årsredovisningen ingår en finansiell analys och nämndernas ekonomiska redovisning.

Intern kontroll

I Vänersborg arbetar varje nämnd i en årlig process för internkontroll. Styrelsen och nämnderna tar årligen fram en risk- och väsentlighetsanalys för att identifiera risker vad gäller processer och rutiner. Riskerna värderas sedan utifrån sannolikhet att de ska inträffa samt vilka konsekvenser det skulle få om de inträffade. Utifrån risk- och väsentlighetsanalysen väljs ett antal processer, områden eller rutiner som ska granskas under året. Nämnderna beslutar om detta i en internkontrollplan i början av året och överlämnar planen till kommunstyrelsen och revisorerna för kännedom. Av planen ska framgå:

- ▶ Vilka rutiner som ska granskas
- ▶ Vilka kontrollmoment som ska utföras
- ▶ Vem som är ansvarig för granskningen
- ▶ När granskningen ska rapporteras till nämnden

► Information om riskbedömningen

I internkontrollplan ska det även finnas angivet vilket eller vilka av de kommungemensamma kontrollområden som ska granskas och om något kontrollområde inte är relevant angivet detta i internkontrollplan. Den ska även innehålla ett kontrollområde vad gäller uppföljningen av föregående års internkontrollplan.

Styrelse och nämnder ska följa upp arbetet med intern kontroll senast i december 2024. Ordningen i rapporten ska följa ordningen i den beslutade internkontrollplanen. I rapporten sammanfattas de granskningar av de kontrollområden som genomförts med metod, iakttagelser, resultat och slutsatser. Förslag till åtgärder lämnas ifall kontrollen visar på brister. Nämnder ska rapportera uppföljningen av den interna kontrollen till respektive nämnd samt till kommunstyrelsen för kännedom. Denna ska, förutom för kommunstyrelsens del, beslutas av nämnd innan året är slut

Kommunstyrelsen ska även med utgångspunkt från nämndernas rapporter föreslå förbättringar och förändringar i kommunens samlade system för intern kontroll.

Kommunstyrelsens uppsiktsplikt

Enligt kommunstyrelsens reglemente ska styrelsen leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnders verksamhet (ledningsfunktion). Kommunstyrelsen ska också ha uppsikt över kommunal verksamhet som bedrivs i kommunala företag, stiftelser och kommunalförbund. Inom ramen för sin uppsiktsplikt ska kommunstyrelsen även övervaka att verksamheter som bedrivs av privata utförare kontrolleras och följs upp i enlighet med lag, avtal och av kommunfullmäktige fastställda program och direktiv.

Kommunstyrelsen ska enligt 6 kap. 9 § kommunallagen utöva en förstärkt uppsiktsplikt över kommun- och regionägda bolag. Uppsiktsplikten är utökad i förhållande till kommunstyrelsens allmänna uppsiktsplikt över all kommunal verksamhet enligt 6 kap. 1 § kommunallagen. Kommunstyrelsen ska sammanfatta sina iakttagelser i en redogörelse till fullmäktige. Om kommunstyrelsen finner att något förhållande i ett bolag inte är förenligt med reglerna i 10 kap. 3-5 §§ kommunallagen ska kommunstyrelsen för egen del eller genom förslag till fullmäktige se till att nödvändiga åtgärder vidtas.

Bilaga 2. Källförteckning

Dokumentförteckning

Årsredovisningar och verksamhetsberättelser 2024

- ▶ Kommunstyrelsen
- ▶ Barn- och utbildningsnämnden
- ▶ Byggnadsnämnden
- ▶ Kultur- och fritidsnämnden
- ▶ Miljö- och hälsoskyddsnämnden
- ▶ Samhällsbyggnadsnämnden
- ▶ Socialnämnden
- ▶ Överförmyndarnämnden

Delårsrapporter per april 2024 och per augusti 2024

- ▶ Kommunövergripande
- ▶ Kommunstyrelsen
- ▶ Barn- och utbildningsnämnden
- ▶ Byggnadsnämnden
- ▶ Kultur- och fritidsnämnden
- ▶ Miljö- och hälsoskyddsnämnden
- ▶ Samhällsbyggnadsnämnden
- ▶ Socialnämnden
- ▶ Överförmyndarnämnden

Verksamhetsplan och budget 2024

- ▶ Kommunstyrelsen
- ▶ Barn- och utbildningsnämnden
- ▶ Byggnadsnämnden
- ▶ Kultur- och fritidsnämnden
- ▶ Miljö- och hälsoskyddsnämnden
- ▶ Samhällsbyggnadsnämnden
- ▶ Socialnämnden
- ▶ Överförmyndarnämnden

Protokoll från kommunstyrelsen och nämnderna

- ▶ Kommunstyrelsens protokoll 2024
- ▶ Barn- och utbildningsnämndens protokoll 2024
- ▶ Byggnadsnämndens protokoll 2024
- ▶ Kultur- och fritidsnämndens protokoll 2024
- ▶ Miljö- och hälsoskyddsnämndens protokoll 2024
- ▶ Samhällsbyggnadsnämndens protokoll 2024
- ▶ Socialnämndens protokoll 2024
- ▶ Överförmyndarnämndens protokoll 2024

Internkontrollplan 2024 med tillhörande riskanalys och Rapport internkontroll 2024

- ▶ Kommunstyrelsen
- ▶ Barn- och utbildningsnämnden
- ▶ Byggnadsnämnden
- ▶ Kultur- och fritidsnämnden

- ▶ Miljö- och hälsoskyddsnämnden
- ▶ Samhällsbyggnadsnämnden
- ▶ Socialnämnden
- ▶ Överförmyndarnämnden

Styrande dokument

- ▶ Regler för mål- och resultatstyrning
- ▶ Kommunstyrelsens reglemente
- ▶ Bolagspolicy för Vänersborgs kommun
- ▶ Intern kontroll – reglemente
- ▶ Anvisningar för intern kontroll